

Tálas Péter

A posztamerikai korszak első elnöke

Az Amerikai Egyesült Államok 44. elnöke, Barack Obamának alighanem több kihívással kell szembenéznie, mint bármely korábbi elődjének az elmúlt évtizedekben. Az 1969-ben hatalomra került Richard Nixonnak ugyanis „csupán” a vietnami háborúból, az 1976-ban megválasztott Jimmy Carternek a Watergate-botrány miatti morális válságból, az 1981-ben elnöki székbe jutó Ronald Reagannek pedig egy gazdasági válságból kellett kivezetnie Amerikát. Ezzel szemben Barack Obamának két háború (az afganisztáni és az iraki), az előző adminisztráció nyolcéves politikája miatt a nemzetközi presztízs és a köztisztelet tekintetében egy erősen megtépázott Egyesült Államok, illetve a szakértők által gyakran az 1929–1933-ashoz hasonlított gazdasági válság az öröksége. Ráadásul Obama – akivel szemben már-már igazságtalanul nagy Amerika és a világ elvárása – egy olyan időpontban lett amerikai elnök, amikor egyre nyilvánvalóbb jelei vannak annak (gondoljunk Irán atomtörekvéseire vagy a grúz–orosz konfliktusra, most nem is beszélve Kína növekvő súlyáról), hogy lezárult az az 1991-től tartó több mint másfél évtizedes korszak, amikor megkérdőjelezhetetlen volt az Egyesült Államok hiperhatalmi helyzete a világpolitikában. Meglehet tehát, hogy az illinoisi szenátor – Fareed Zakharia kifejezését kölcsönvéve – a „posztamerikai világ” első amerikai elnöke lesz. Annak a világnak az első amerikai elnöke, ahol még fennmarad ugyan az Egyesült Államok mint világhatalom, de – miként azt Dominique’a Moisi a *Foreign Affairs* 2008. szeptember–októberi számában írja – „már nem ő lesz a világ központja”.

A kérdés most már az, hogy vajon Barack Obama egy ilyen időszakban és ilyen körülmények között képes lesz-e megbirkózni a rá háruló legfontosabb elnöki feladatokkal? Belpolitikai értelemben az amerikai gazdasági válság megfékezésével, az egészségügyi és a biztosítási rendszer megreformálásával, a guantanamoi fogolytábor bezárásával, a nemzetközi szinten pedig Afganisztánnal, Iránnal és Irakkal. Eric Foner történész szerint az amerikai történelemben azok váltak igazán nagy elnökké (például Lincoln és Rooseveltt), akik a nagy fordulópontokon képesek voltak újszerűen gondolkodni a kormányzásról, a gazdaságról és Amerika helyéről a világban. A *The Story of American Freedom (Az amerikai szabadság története)* szerzője szerint Obamában benne van ez az újszerűség. Benne van, hogy a Ronald Reagan által útjára indított konzervatívizmust – amely szerint a kormánynak csupán korlátozott szerepe van a társadalmi és gazdasági kérdések megoldásában; ahol a gazdaságot a politika átadta a deregulációnak, s ahol (burkolt formában ugyan, de) jelen volt a rasszizmus –, felváltsa egy új politikával és egy új gondolkodásmóddal, mint az 1930-as években Rooseveltt tette az 1960-as évekig ható New Deal meghirdetésével.

Látnunk kell azonban azt is, hogy jóval nehezebb lesz Barack Obama küzdelme a nemzetközi kérdések kezelése terén. Különösen akkor, ha kiderül, hogy a nemzetközi politikának azok a szereplői, akik a novemberi elnökválasztáson Obamának szurkoltak, valójában sokkal, de sokkal konzervatívabbak, mint az Egyesült Államok 44. elnöke. ■